

DE ZORG VOOR MENSEN MET DEMENTIE IN ZUID-KOREA

Een reiziger in Zuid-Korea waant zich in een modern en bruisend land. Een land met een bewogen geschiedenis ook, waar de bevolking er saamhorig de schouders onder zet. Met zijn 50-miljoen inwoners en een exponentiële toename van het aantal ouderen, ontkomt Zuid-Korea niet aan - wat men zelf noemt - de "Dementia Epidemic": iedere tien jaar een verdubbeling van de maatschappelijke kosten. Men laat het niet op zijn beloop: in 2007 is een volksverzekering voor langdurige zorg in het leven geroepen en sindsdien zijn verschillende, soms krachtig geformuleerde ("War on Dementia") nationale plannen uitgerold.

Wat kunnen wij leren van een land als Zuid-Korea? Ik had mij voorgenomen om in Seoul, de 10-miljoen zielen tellende wereldstad, in een stedenband met onze eigen hoofdstad, op zoek te gaan naar antwoorden.

Mr Lee, de vrijwilliger

Vroeg op een doordeweekse ochtend meldde ik me in het districtskantoor van Yongsan – Seoul telt 25 districten die een verregaande vorm van zelfbestuur hebben – bij de receptie van het Dementia Support Center. Een vriendelijke wat oudere man knoopte in uitstekend Engels een gesprek met mij aan en drukte mij een fotoboek in handen. Verder dan de eerste pagina met feestelijke foto's van de opening van het centrum kwam ik niet omdat een jonge medewerkster, Miseon Lee, op mij toestapte en mij verwelkomde en naar een presentatieruimte leidde. Even later voegde Jinha Kim, met wie ik via de mail deze afspraak gemaakt had, zich daarbij.

Mr Lee , de vrijwilliger

Het Yongsan Dementia Support Center was in 1999 gestart als pilot. De formule was succesvol en is sedertdien landelijk uitgerold. Elf vaste medewerkers ontvangen hier dagelijks zo'n 100 mensen, bezoeken ouderen thuis, doen onderzoek, nemen tests af en organiseren cursussen. Tot mijn verrassing leerde ik dat de goedgegemuste oudere man

één van de *meer dan honderd* vrijwilligers was verbonden aan dit centrum: "good for society", legde hij uit. Mijn beeld van een hechte samenleving werd nog eens bevestigd.

Meer bewegen voor ouderen in het Dementia Support Center

Het centrum slaat een brug tussen geheugenproblematiek en thuis wonen. Ouderen kunnen zich gratis laten testen en doen dit ook in grote getalen. De uitslag kan dementie zijn maar ook "mild cognition impairment" of niets aan de hand. Voor alle drie deze groepen heeft het centrum een cursusprogramma in de aanbieding, variërend van schilderen, poëzie, handwerk, Tai Chi, tuinieren, gymnastiek, wandelen, spelletjes, "memory school" (populair) tot aan leren lezen en schrijven. Ik mocht een kijkje nemen. Een groepje mannen met rode hoeden (opdat zij niet kwijtraakten) maakte een wandeling in de tuin. Aandachtig maar ook gedwee volgden zij de cursusleider langs een pergola met geurige en kleurige bloemen waaraan ze roken en voelden. Enkele dames volgden op enige afstand. Dat waren de echtgenotes, liet ik mij uitleggen; die hoorden eigenlijk niet mee te gaan maar konden hun man niet loslaten dus vooruit maar.

De wandelclub: geel zijn de vrijwilligers, rood de mannen met dementie

Veel sporten voor gezondheid en geluk

Ook de senioren waar niets mis mee is, volgen cursussen, gratis. De overheid wil namelijk dementie bespreekbaar maken en senioren wijzen op het belang van een gezonde levenswijze. Als er iets hoog in het vaandel staat van de ouderen in Zuid-Korea, is het wel geluk en gezondheid. Waar je ook komt, overal ontmoet je sportief uitgedoste senioren met rugzakken en wandelstokken, en de fitnessstoestellen in parken zijn niet zelden vol bezet.

De fitnessstoestellen worden goed gebruikt

De verbinding van het medische met het sociale domein lijkt het succes te zijn van de Dementia Support Centers. Aan de ene kant de screening, het case management voor thuiswonende mensen met dementie, familiegesprekken, het onderzoek, de professionals, en aan de andere kant de cursussen, de tot cursusleider opgeleide vrijwilligers, de

vrijblijvendheid. Het goed doordachte programma van de Dementia Support Centers sluit aan bij de wens van Koreaanse senioren om actief te blijven en van nut te zijn voor de ontwikkeling van het land.

Na dit inspirerende bezoek moest ik mijn blijmoedige vrijwilliger helaas gedag zeggen. Ik had graag het fotoboek verder met hem doorgeplozen. Het was nu tijd voor een volgend projectbezoek.

Hard werken

Je met een auto door deze stad verplaatsen gaat niet snel en dat gaf mij de gelegenheid om iets te leren van het werk van mijn drie begeleiders. Hun 40-urige werkweek bestaat uit het behalen van duidelijke targets, bijvoorbeeld het screenen van een x aantal senioren. De 40 uur in een werkweek zijn niet altijd voldoende zijn en dat betekent overwerken.

Presentatie in het Yongsan-gu Day Care Center

We arriveerden bij een Day Care Center in het Yongsan district. Day Care Centers zijn initiatieven van vaak particuliere, religieuze organisaties, maar ook van lokale overheden. Dit centrum was ooit opgericht door Presbyterianen en later overgenomen door het districtsbestuur. Aan de muur prijkte een kwaliteitscertificaat alsmede een eerste prijs. Tijdens de presentatie kwam een sheet voorbij van een delegatie van dit centrum op bezoek bij Buurtzorg. Waarom Buurtzorg? "If staff is happy they can do better service", was het antwoord waarmee ik in gedachten terug was op eigen bodem.

In dit Day Care Center worden ouderen met dementie zes dagen per week van 9.00 tot 17.00 uur opgevangen. 80% van de kosten worden gedekt door de volksverzekering. De resterende 20% betaalt men zelf. Gedurende de dag krijgen de cliënten een groot aantal cursussen aangeboden, vergelijkbaar met die van de Dementia Support Centers. Er is dus een zekere overlap.

Particulier initiatief

We bezochten een derde project, in het Dongjak district, een lange autorit door het stroperige verkeer verder. In 1994 stichtte een zusterorde hier een Short Stay Center voor oudere echtparen. Vier jaar later startten de zusters de dagopvang voor mensen met dementie. Nog in 2009 ontvingen zij hiervoor een kwaliteitscertificaat van de stad, maar in 2013 werd het project beëindigd. Dat kwam, zo legde de zuster ons uit, omdat de bekostiging onvoldoende was voor een goede kwaliteit. Doorgaan zou de zusterorde een slechte naam bezorgen. Ik begreep dat sluitingen om deze reden geen uitzondering vormen.

De zusters runden op dit adres nog wel een verblijfsvoorziening voor mensen met dementie. Ik kon een kijkje nemen. Een staf van 18 medewerkers ontfermde zich over 26 cliënten. Mijn drie begeleiders toonden daarvoor bewondering: dat was veel personeel. Het project was gehuisvest in een kantoorgebouw zoals je er zoveel hebt. Van buiten zie je niet dat het om een klein verpleeghuisje gaat. De reinheid en hygiëne was, zoals gebruikelijk, van de hoogste standaard. De hoeveelheid ruimte per bewoner was echter gering. De bewoners waren ver in hun ziekteproces; de meesten lagen op bed, verzorgen in hun eigen wereld.

Een Long Stay Facility in Dongjak-gu

Bedrijven detacheren vrijwilligers

We bleven nog wat langer stilstaan bij de inzet van vrijwilligers. In het vorige project was mij al opgevallen dat er over hulp door bedrijven gesproken werd. Hier werd mij een en ander duidelijk. Het bedrijf Hyundai steunde het project door maandelijks voor één dag een aantal medewerkers te detacheren. Het is iets relatiefs nieuws: handen in plaats van geld. Het wordt gewaardeerd in dit land waar de toekomst een gezamenlijk project is. Het poetst ook het imago van het bedrijf op.

Mijn indrukken op een rij: het beleid rondom dementie is snel en grondig uitgerold. In de Dementia Support Centers worden preventie en voorlichting moeiteloos gecombineerd met een meer medische benadering. De weekagenda is dik gevuld met activiteiten. Dit

sluit goed aan bij het belang dat ouderen hechten aan een gezond en actief leven. De inzet van vrijwilligers, van bedrijven zelfs, is opvallend. De werklust spat er van af en dat maakt Korea tot een bijzonder land.

Henk Nouws

Ruimte voor Zorg

8 oktober 2015

Facts and figures

Korea is nog niet zo vergrijsd als veel Westerse landen, maar de vergrijzing gaat wel erg snel:

<i>Jaar</i>	<i>2010</i>	<i>2020</i>	<i>2030</i>	<i>2040</i>	<i>2050</i>
<i>Bevolking (in miljoen)</i>	<i>49,4</i>	<i>51,4</i>	<i>52,2</i>	<i>51,1</i>	<i>48,1</i>
<i>% 65+</i>	<i>11%</i>	<i>15,7%</i>	<i>24,3%</i>	<i>32,3%</i>	<i>37,4%</i>
<i>Aantal patiënten met dementie</i>	<i>48.000</i>	<i>75.000</i>	<i>114.000</i>	<i>169.000</i>	<i>213.000</i>
<i>DALY's¹ als gevolg van dementie</i>	<i>275.000</i>				<i>815.000</i>

Levensverwachting bij geboorte: 80,8 jaar (2010)

Op basis van berichten in de media wordt geschat dat er in 2012 300 zelfmoorden plaatsvonden die gerelateerd waren aan dementie

¹ DALY = aantal jaren met ziekte + aantal jaren levensverlies door ziekte. In Nederland is het aantal DALY's als gevolg van dementie in 2013 100.400. Dit is vergelijkbaar met de situatie in Zuid-Korea.